

Кыргыз билим берүү академиясы

Рысбаев Сулайман

КЫРГЫЗ ТИЛИ ЖАНА АДАБИЯТЫ САБАГЫНАН ТЕСТ МЕНЕН ИШТӨӨГӨ ОКУУЧУЛАРДЫ ДАЯРДОО

(Кыргыз тили жана адабияты мугалимдери үчүн нускама)

Киришүү

Бұгункү күндө мектепте окуучулардын болсун, ЖОЖдордо студенттердин болсун билимин текшерүүдө жана баалоодо тесттик технология өтө мобилдүү, тез жана ыңгайлуу каражат катары таанылган. Бул тажрыйба биздин республикада да практикаланып келатканынан бери кыйла убакыт болду. Мугалимдер дагы, окуучулар дагы учурда тест менен иштөө технологиясын жакшы өздөштүрүп қалышты. Албетте, тесттик тапшырмалар окуучулардын предмет боюнча теориялык жана практикалык компетенцияларын калыптандыра турғандыгы жана Жалпы Республикалык тестиirlөөдөгү (ЖРТдагы) ийгиликтеринде белгиленип келатат. Атап айтканда:

- окуучунун интеллектуалдык деңгээлин баало жана темага жараша ақыл операцияларын жүргүзүү компетенциясын текшерүү;
- окуу ишмердүүлүгүнүн деңгээлин баало жана окуу ишине ишмердүүлүк мамиле жасоо компетенттүүлүгүн аныктоо;
- окуу көндүмдөрүнүн деңгээлин баалоо;
- эсине сактоосун текшерүү;
- окуганынын үстүндө ой жүгүртө билүү деңгээлин жана компетенциясын баалоо;
- окуучунун жалпы академиялык билим деңгээлин байкоо;
- предметтер боюнча чейректерде, глава, темалар боюнча окуучунун билим жетишкендиктеринин деңгээлин мезгил-мезгили менен формативдик жана суммативдик баалоо;

– үйрөнгөнүн турмуш практикасында колдоно билүү аракетин жана компетенциясын текшерүү;

– алган билимин, практикалык машигууларын бекемдеп, өзүн өркүндөтө билүү, чөйрөгө таасир этип, жашай билүү компетенциясын баалоо жана текшерүү.

Ушундайча багыттарда кыргыз тили жана адабияты боюнча тесттик суроолорду түзүүдө анын жогорудагыдай максаттуулугуна жараша бир нече типтери жана түрлөрү эске алынды. Алардын ар бирине мисалдар келтирилип, алар аркылуу дидактикалык мұнәздөмө берилди да, сабакта аларды колдонуу жолдору көрсөтөлү.

Чындыгында, тест аркылуу ЖРТда окуучунун билимин жана көндүмдөрүн текшерүүдө кыргыз тили менен кыргыз адабияты предметтеринин ар бирине алардын жекече табиятына жараша ар башкacha мамиле жасоого туура келет. Ал мына мында: *биринчиден*, кыргыз тили боюнча окуучунун билимин тесттик тапшырмалар боюнча так жана жеткиликтүү текшерип билүүгө болот, анткени кыргыз тили илими гуманитардык илимге киргени менен, ал так илимге окшош, т.а. илимий фактыларды, тилдик мыйзамдарды, грамматикалык-фонетикалык категорияларды, сөздүн маанилерин так билүү, кепте туура колдонуу кажеттүүлүгү; *экинчиден*, адабият, анын ичинде, кыргыз адабияты эстетикалык категорияларды чагылдырып, адамдын жан дүйнөсүн, көз карашын, дүйнө таануусун камтыгандыктан, жазуучунун өмүр жолу, чыгармалары, чыгармаларынын каармандары тууралуу программалык талаптарды билүүдөн сырткары, чыгарманын идеялык-тематикалык мазмунун, каармандын образын, автордун берейин деген оюн, чыгармадагы философиялык толгонууларды, баланы көз караштарын, жан дүйнөсүнө чыгарманын таасирин ж.б. тесттик суроолор менен текшерип билүүгө деги эле мүмкүн эмес. Ошентсе дагы, программанын талаптарына ылайык жана андагы окуучулар билүүгө тийиш болгон билим, машигуулар жана көндүмдөрдүн деңгээлинде ээ болуучу урунтуу компетенцияларды эске алыш түзүлгөн бул тесттик тапшырмалар жыйнагы окуучулар менен мугалимдер үчүн зарыл кошумча окуу куралы болорунда шек жок.

Бул нускаманы мугалим жана окуучулар чейректерде жана жарым жылдык-жылдык билимдерди кайталоо, өзүн-өзү текшерүү жумуштарында мезгил-мезгили менен жана Жалпы Республикалык тестирлөөгө (ЖРТ) даярданууда кенири иколдонсо болот. Ал тургай, кыргыз тили жана адабияты сабактарындагы урунтуу темаларды өтүп жатканда, практикалык максаттагы бышыктоо иштеринде күн сайын колдонуп, окуучулардын алган билимин жана машигууларын тактап, бекемдеп отуруу сыйктуу

дидактикалық максатка да ылайык келет деген ойдобуз. Ошону менен бирге, окуучуларды тест менен иштөөгө көнүктүрүүгө, ал тургай, алардын өзүлөрүн тест түзүүгө үйрөтүүгө да жардам бермекчи.

Эмесе, мындан аркы иш - чыгармачыл мугалим менен дилгир окуучуда-демекчимин!

Сулайман РЫСБАЕВ,
педагогика илимдеринин доктору, професоор,
Кыргыз билим берүү академиясынын
мамлекеттик тил жана көп тилдүү
билим берүү лабораториясынын
башчысы

Биринчи бөлүм

КЫРГЫЗ ТИЛИ, АДАБИЯТЫ САБАКТАРЫНДА ТЕСТ МЕНЕН ИШТӨӨ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

**Кыргыз тили жана адабиятынан жүргүзүлүчү тесттик
тапшырмалар жана алардын типтери менен түрлөрү**

I. Туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) Бир туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар;
- 2) Эң туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар;
- 3) Бир нече туура жообун тандап алууга ылайыкталган тапшырмалар.

II. Туура жооп берүүгө ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) Тапшырмадагы бош орундукуту толтуруу;
- 2) Кеңейтилген жооп берүү;
- 3) Ырастоонун тууралыгын текшерүү;
- 4) Дал келтириүүгө ылайыкталган тапшырмалар.

III. Туура удаалаштыкты түзүүгө ылайыкталган тапшырмалар:

- 1) Окуялардын удаалаштыгын түзүү;
- 2) Технологиялык процесстердин туура удаалаштыгын түзүү.

Демек, мындан – окуучу алган билимге ылайык туура жоопторду тандап алуу жана туура жооп берүү жана удаалаштыкты ырааттуулукка салуу сыйкатуу билгичтикерге басым коюлганын байкоого болот.

Ошентсе да, тесттик тапшырмалардын бул системасынын ичинен мектептеги күндөлүк окуу процессинде колдонууга болор айрым түрлөрүн типтештирип, ыңгайлаштырып алсак болчудай.

Тактап айтканда:

1. Туура бир жообун табууга ылайыкташтырылган тесттер:

- бир туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер;
- бир нече туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер;
- эң туура жообун тандап алууга ылайыкташтырылган тесттер.

2. Туура жооп берүүгө ылайыкташтырылган тесттер:

- бош орунду толтурууга ылайыкташтырылган тесттер;
- ырастоонун тууралыгын далилдөөгө ылайыкташтырылган тесттер.

3. Туура удаалаштыкты түзүүгө ылайыкташтырылган тесттер:

- окуялардын удаалаштыгын аныктоого ылайыкташтырылган тесттер;
- технологиялык процесстердин удаалаштыгын аныктоого ылайыкташтырылган тесттер.
-

4. Окуучунун логикалык ой жүгүртүүсүн текшерүүгө багышталган тесттер(структуралык аналитикалык-логикалык тесттер):

- жалпыдан жекени бөлүп алуу максатындагы же окоштуктар менен айырмачылыктарды бөлүп көрсөтүү максатындагы тесттер
- деңгээлдик тесттер.

Эми булардын ар бири тууралуу мисалдары менен жеке-жеке сөз кылалы.

ТЕСТТЕРДИН БИРИНЧИ ТИБИ:

Туура жообун тандап алуга ылайыкташтырылган тапшырмалар

Тесттин бул тиби теманын мазмунун талдоонун негизинде, бир нече жооптун ичинен бирөөнүн гана туура экенин белгилөө менен жузөгө ашигылат.

Кыргызстандын практикасына тесттин бул түрү алгач ирет 1990-жылдардын башында кирди. Алгач кыргыз тили жана адабияты боюнча тест жыйнагы түзүлүп, ушул күнгө чейин ошол калыбында өзгөртүлбөстөн колдонулуп келатат.

Ошентсе дагы тесттин мындаи түрү менен иштөөдө, көпчүлүк учурларда, билгени же билбегенинин, зарылдык менен кокустуктун бирдей келген учурлары жок эмес, т.а. окуучу суроого жараша окуу материалын толук билбесе да, анын мазмунуна жараша үстүрт билгенине таянуу менен кокустан эле туура жоопту белгилеп коюусу толук ыктымал. Ошол эле учурда, ушунун өзү да, окуучунун тема боюнча кандайдыр бир деңгээлде кабары бар экендигин да танбайт.

Жогоруда аталган эмгекте белгилегендей, тесттик бул тапшырманын алдына төмөндөгүдөй дидактикалык талаптар коюлат:

- 1) тапшырманын мазмуну түшиүнүктүү, артык баш сөздөрдү, компоненттерди камтыбоо, андагы жооптор окуучу учун эки анжы маанини билдирибөөгө тийши;
 - 2) эталондук жооп, өздөштүрүлгөн окуу материалынын негизинде алынып, бир варианты гана так жсана туура болушу керек;
 - 3) ката жооптор окуучунун ката кетириүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен берилиши зарыл. Демек, ката жооптору туура жоопко жасын, бирок алардын ар бири толук эмес, же туура эмес болууга тийши

А) БИР ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА ҮЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Сүйлөмдөгү түүндү зат атоочту тапкыла. Бир күнү атам экөөбүз малчыларга жөнөдүк.

- а) атам б) экөөбүз в) малчыларга г) бир күнү*

2. Тексттин эң кичине бирдиги кайсы?

- а) тексттин эң кичине бирдиги – сүйлөм;**
 - б) тексттин эң кичине бирдиги – абзац;**
 - в) тексттин эң кичине бирдиги – микротема;**
 - г) тексттин эң кичине бирдиги – сөз.**

3. Алды сызылган сөздөргө карап, сүйлем кайсы стилге мұнәздүү экендигин белгиле. Жогорудағыларды угуп жана талкуулап, класстык чөгүлүш токтотын кылат.

- а) публицистикалык;**
б) иши қағаз стили;

4. Сөздүн негизги милдети эмне?

- а) пикир алышуу;* *в) сөздүн маанисин билдируү;*
б) түшүнүктүү атоо; *г) тыбыштык жасынан түзүлүшү.*

5. Уяң үнсүз тыбыштар кайсылар?

- a) м, н,ң, р, л, ѫ;** **б) б, в, д, г, ж, з;**
в) к, ә, с, ш, х, ф; **г) б, н, к, т, н, ң.**

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Барпы Алыкуловдун кайсы ырынан?

«Байкап көрсөм башы жок,
Айдардан бөлөк аты жок.
Аңдан көрсөм буту жок,
Айдан жүргөн киши жок».

a) «Күн»; б) «Айт, айт десе»; в) «Шамал»; г) «Ажсал»;

2. Бул диалогдор кайсы чыгармадан? Анын автору ким?

– Сүрөттү жасиши көрөсүңбү? – дедим.

– Ооба.

– Фамилияң ким?

– Айтикеев.

a) «Узак жол», М. Элебаев

б) «Мезгил учат», А. Токомбаев

в) «Көл жээгинде», К. Баялинов

г) «Атадан калган туяқ», Ч.

Айтматов

3. Бул саптар кайсы чыгармадан жана кимдин ыры?

«Тубелук чечилбеген улув талаи:

Канткенде адам уулу адам болот?»

a) «Кылым карытар бир күн», Абуталиптин;

б) «Фудзиямадагы кадыр түн», Сабырдын;

в) «Деңиз бойлой жорткон Ала-Дөбөт», Органдын ыры;

г) «Биринчи мугалим», Дүйшөндүн ыры.

4. Бул ыр саптары Токтогулдин кайсы чыгармасынан алынган?

«Дениң соодо эринбей,

Бекерликке берилбей.

Эркиң менен жумуш кыл,

«Эринчээк жалкоо» дедирбей».

a) «Беш каман»;

б) «Үлгү ырлар»;

в) «Өмүр»;

г) «Насыят».

**Б) БИР НЕЧЕ ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА
ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР**

КЫРГЫЗ ТИЛИ

Тесттик тапшырмалардын бул түрү бир так жооп берүүдөн көрөкчө, түзүлүшү боюнча башкачараак, т.а., анда эки же үч туура жооп камтылат да, ал бир нече жоопторду бири-бири менен салыштырып, талдап, топтол, жыйынтыктоо менен, туура жоопторду табуу машакатын кыйла женцилдетет. Анткени бир нече жооптордун ичинен жалгыз туура жоопту табуу кыйын-

чылышты түзөрү шексиз. Ошондуктан бир нече жооптун болушу окуучунун ишин женилдетүүгө кадам болмокчу.

Ошондуктан тесттин бул түрү да кенири практикаланса, окуучунун ой жүгүртүүсүн өстүрүүдө, билгенин демонстрациялай алууга көмөк бермекчи.

Албетте, мындай тесттерде жооптор бири-бирин толуктап туруучу гана эмес, бири-бирине форма жагынан да, мазмун жагынан дамазмундаш болорун эске сала кетели.

Эмесе, кыргыз тили жана адабияты боюнча түзүлгөн үлгү тесттердин топтомун сунуш этели.

Мисалы:

1. Курамында тыбыш менен тамганын саны дал келбegen сөздөр кайсылар?

a) узундук б) кереметтүү в) жайында г)коён

2. Кептин сүрөттөө түрүнө кандай белги мүнөздүү?

a) окуяларды ырааты менен баяндоо;
б) кыймыл-аракеттин кандай болгонун сыпатын көрсөтүү;
в) заттын түрдүү белгилерин сүрөттөп көрсөтүү;
г) ой жүгүртүү аркылуу сыпаттоо.

3. Морфологиялык жол менен жасалган термин сөздөрдү тапкыла.

a) сөз түркүмдөрү, татаал сөздөр, грамматика; б) ээ, тилчи, тамга, мүчө, илик; в) жөнөдөмө, басым; г) аныктооч, жатыш.

4. Жаксыз сүйлөмдү белгилегиле.

а) Тартипти сактоо керек.
б) Жүгүр! Артынан сүйөп жибер.
в) Эшикте суук.
г) Кыргызстанда күн мемиреп жылуу.

Эми ушул эле мазмунда кыргыз адабияты боюнча түзүлгөн тесттерге көнүл бөлөлү.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Кыргыз ақындарынын ичинен «акыр заман» темасын жазгандарды ата.

а) Жеңижек; б) Арстанбек; в) Асан Кайғы; г) Калыгул Бай уулу.

2. «Ак кеме» повестинин башкы каармандарынын бири Момун кандай адам?

- а) эч кимге зыяны жок, ак көңүл адам;*
 - б) илимдүү, билимдүү карыя;*
 - в) мурдатан эл башкарып жүргөн карыя;*
 - г) кой оозунан чөп албаган жсоош-момун адам.*

3. Бул саптар менен кайсы чыгарма башталат.

«Түшумдөй бир мүң күнду элестетем,

Ал элес жаши жүрөккө баткан бекем...».

- a) «Жараланган жүрөк» б) «Таң алдында»
 в) «Өз көзүм менен» г) «Кандуу жылдар

4. Ж. Бекенбаевдин «Чептен эрдин күчү бек» деген чыгармасынын негизги идеясы кайсы?

- a) элди душмандан күчтүү чеп гана коргой алат;*
 - б) өз эли үчүн өмүрүн киуюга даяр баатырлар турганда чептин кереги жок;*
 - в) кыргыз мамлекетинин чек арасын бекемдөөт;*
 - г) элди, жерди коргоо, патриотизмге үндөө.*

В) ЭҢ ТУУРА ЖООБУН ТАНДАП АЛУУГА ҮЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. «Угулду». Бул сөз иш кагаздарынын кайсы түрүнө кирет?

- а) кулактандырууга;* *в) токтомго;*
б) чогулуштун токтомуна; *г) актыга.*

2. Табышмак, макал-лакап, же жаңылмач сөздөр текст боло алабы?

3. Синтаксистик жол менен төмөнкүлөрдүн ичинен кайсы сөздөр жасалды:

- a) спорт аяны, волейбол; б) төөнөгүч, ийнелик;
в) ата-энэ, эне тили; г) окуу китеби, жалгыз аяк жол.*

4. Тексттин мунөздүү белгилери кайсылар?

- a) тематикалык жақтан биримдүлүгү;*
 - б) стилдик ар түрдүлүгү;*
 - в) логикалык бүтүндүгү;*
 - г) тематикалык, стилдик биримдүлүгү, логикалык бүтүндүгү.*

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. «Оп майда» ыры элдик оозек адабияттын кайсы түрүнө кирет?

- а) дидактикалық поэзия;*
б) сүйүү ыры;
в) эмгек ыры, темин ыры;
г) эмгек ыры.

2. Кыргыз тилинде китеп болуп чыккан биринчи көркөм чыгарма кайсы? Автору ким?

- а) «Кысса зилзала», Молдо Кылыч;**
 - б) «Санаттар», Молдо Нияз;**
 - в) «Күштардын аңгемеси», Тоголок Молдо;**
 - г) «Алиппе», Э. Арабаев,«Кысса зилзала», Молдо Кылыч.**

3. Төмөнкү ыр саптары кайсы чыгармадан, анын автору ким?

«...Күндө ойлоп,
Асан Кайғы жедиңбى?
Кимдер тилден,
Кимдер шагын сындырып,
Муңайтты – деп,
Кейиттиңбى зәнниңди?»
а) А.Токтомбаев; «Эне».
б) Бөкөнбаев, «Анаке»;

- #### 4. А.Осмоновдун «Толубай сынчы» поэмасында Толубай өз санын эмне менен далилледи?

- a) Элди үндөп ханга карши көтөрөт.
 - б) Хандын жылкыларынан мыкты тулпарды таап берет.
 - в) **Кармыши кулдун жаман чаарын тулпар кылып таптайт.**
 - г) Чыныгы тулпарды таап берет.

ТЕСТТЕРЛИН ЭКИНЧИ ТИБИ:

Түүра жооп берүүгө ылайыкташтырылган тесттер

A) Ырастоонун түралыгын аныктоону талаң кылган тесттер

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Зат, сын жана сан атоочтордун ордуна колдонулган сөздөр ... деп аталат. Баш орундукту толтуруп, аныктаманын тууралыгын текшергиде.

- а) зат атооч; б) сын атооч; в) сан атооч; г) ат атооч

2. Макалдын маанисин түшүнүп, түшүндүрмөсүндөгү көп чекиттин ордун тууралап толтургула. «Эринчээкке эшик – *арт*». Мында *арт* сөзү ... маанисинде колдонулду.

- а) жүктө; б) арқа жасақ; в) ашыу, бел; г) алыс, ыраак.

- 4. Тике сөздү толуктгыла. «Тил, – деп айткан К.Марс, – ойдун
5. тикеден-тике ...».**
- a) мааниси; b) чындыгы; в) көрүнүшү; г) куралы.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Таяныч сөздөрдү пайдалануу менен, аңгеменин мүнөздөмөсүн тактагыла. Аңгеме – көлөмү ..., каармандары – ..., адам турмушуунун ... эпизодун көркөм чагылдырган адабий жсанр.

- a) аз, көп, бир; б) чоң, аз, бир;
в) чакан, аз, бир; г) чоң, көп, кенен.

2. Таяныч сөздөрдү пайдалануу менен, көркөм чыгарманын сюжетинин мүнөздөмөсүн такта: адабий чыгарманын сюжетин ..., окуянын башталышы, өнүгүшү, ... чечилиши жана ... түзөт.

- a) эпилог, пролог, чиелениши; б) пролог, чиелениши, эпилог;
в) эпилог, чиелениши, пролог; г) пролог, эпилог, монолог.

3. Элдик оозеки адабияттын ичинен дидактикалык чыгармалар төмөндөгүлөр: ..., термелер, ... , ..., макал-лакаптар жана ... жаңылмачтар.

- a) насыят ырлары, санаттар; б) насыят ырлары, дастандар, жомоктор;
в) тамсилдер, табышмактар; г) жомоктор, ырлар, драмалар.

Б) БОШ ОРУНДУ ТОЛУКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Заттардын кыймыл-аракетин жана ... түшүндүргөн сөздөр этиш деп аталат.

Көп чекиттин ордун толтуруп, аныктамадагы ырастоонун тууралыгын текшергиле.

- a) өңү-түсүн; б) ал-абалын; в) турган ордун; г) эмне экендигин.

2. Тил байланыш-катнаштын гана куралы эмес, тил – элдин ... казынасы.

- a) маданий; б) тарыхый; в) рухий; г) түбөлүктүү.

3. Фразеологизм сөзүн толуктагыла. «Кабагына ...».

- a) булут түнөп; а) жылдыз жасын;
в) карыш түйүлүп; г) кар жаап.

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Үзүндүдөгү көп чекиттердин ордуна кайсы сөз туура келерин белгилегилем.

«Алтын менен ...,
Ширөөсүнөн бүткөндөй,
Асман менен ...,
Тирөөсүнөн бүткөндөй,
Айың менен ...,
Бир өзүнөн бүткөндөй» («Манас»)
а) күмүштүн, тооңдун, жылдыздын;
б) каухардын, жылдыздын, күнүңдүн;
в) күмүштүн, жериңдин; күнүңдүн;
г) күмүштүн, жылдыздын, күнүңдүн.

2. «Биринчи жолу тилмеч болгонумда ... жашта элем. Ал үчүн ... эттин ээси да болгом (Ч. Айтматов, «Өзүм жөнүндө»).

а) 6, 1кг; б) 5, 1кг; в) 5, бир жилик; г) 6, бир жилик эт

3. «Ар дайым ... чыгарда ушул сүрөттү колума алам». (Ч. Айтматов, «Жамийла» повести)

а) жолго; б) сапарга; в) жумушка; г) командировкага.

4. Бул диалогдогу адамдын атын туура койсок, кайсы каармандын сөзүнө тиешелүү болот?

– Сүрөттү жакши көрөсүңбү? –дедим.
– Ооба.
– Фамилияң ким?
– ...
а) Жапаров; б) Айтикеев; в) Касымов; г) Жолдошов.

Ал каарман кайсы чыгармада?

а) «Узак жол», М. Элебаев	б) «Мезгил учат», А. Токомбаев
в) «Көл жээгинге», К. Баялинов	г) «Атадан калган түяк», Ч. Айтматов

5. «... уулу болуу – урмат, ... уулу болуу – кымбат». Макалдын маанисине карап көп чекиттин ордуна тиешелүү сөздөрдү кой:

а) улут, мекен; б) эл, ата; в) ата, эл; г) улут, эл.

ТЕСТТЕРДИН УЧУНЧУ ТИБИ:

МАЗМУНДУК ТУУРА УДААЛАШТЫКТЫ ТҮЗҮҮГӨ ЫЛАЙЫКТАЛГАН ТЕСТТЕР

ТЕХНОЛОГИЯЛЫК УДААЛАШТЫКТЫ АНЫКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Фонетикалык талдоо жүргүзүү тартибин белгиле.

- a) сөздү муунга бөл, муундуң түрлөрүн аныкта;
- б) үндүү, үнсүз тыбыштарды классификацияла;
- в) сөздөө канча тыбыши бар экендин аныкта;
- г) сөздү түзүүдө канча тамга катышканын аныкта. (г, в, б, а)

2. Морфологиялык талдоо жүргүзүүнүн тартибин такта.

- a) сөз мүчөлөрүнүн түрлөрүн мүнөздө;
- б) сөздү уңгу, мүчөгө ажырат;
- в) сөз түркүмдөрүнө бөл;
- г) сөздүн туунду, тубаса сөз экендин аныкта. (г, б, а, в)

3. Синтаксистик талдоо жүргүзүү тартибин тууралап белгиле.

- а) сүйлөмдүн түзүлүшүнө жарааша мүнөздө;
- б) сүйлөмдүн айтылыш маанисине жарааша мүнөздө;
- в) сүйлөмдү туура, так, көркүү оку;
- г) сүйлөмдү байланыштын түрүнө карата мүнөздө. (в, б, а, г)

4. Текстке туура талдоо жүргүзүү тартибин белгиле.

- а) тексттеги кептин түрүн аныкта;
- б) тексттин стилин аныкта;
- в) текстти көркүү окуп чыгып, мазмунун талда;
- г) тексттин түзүлүшүн аныкта. (в, а, б, г)

ОКУЯЛАРДЫН УДААЛАШТЫГЫН АНЫКТОО МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Элдик жөө жомоктордун жарагалуу иретин белгиле.

- а) айбанаттар тууралуу жөө жомоктор;
- б) кереметтүү, сыйкырдуу жөө жомоктор;
- в) адабий жомоктор;
- г) турмуштук жөө жомоктор. (б, а, г, в)

2. «Чыпалак бала» жомогунун сюжетинин өнүгүшүн, жыйынтыкталышын белгиле.

- a) Чыпалак баланы карышкыр жутуп алыши;
- б) Чыпалак баланы төө жеп алыши;
- в) Чыпалак баланы абышка-кемпир багып алыши;
- г) Карышкыр адамга ит болуп калышы. (в, б, а, г)

3. Кыргыз адабиятындагы алгачкы чыккан китептердин хронологиялык тартибин белгиле.

- а) «Ажсал ордуна» драмасы, Ж. Турусбеков;
- б) «Ажар» повести, К. Баялинов;
- в) «Кандуу жылдар», А. Токомбаев;
- г) «Эркисиз күндөрдө», С. Карапчев. (г, б, а, в)

4. Ч.Айтматовдун чыгармаларынын жарыялануу жылдарын ирети менен белгиле.

- а) «Жамиила» повести;
- б) «Газетчи Дзюйо» аңгемеси;
- в) «Биринчи мугалим» повести;
- г) «Кыямат» романы. (б, а, в, г)

ТЕСТТЕРДИН ТӨРТҮНЧУ ТИБИ

ОКУУЧУНУН ЛОГИКАЛЫК ОЙ ЖУГУРТҮҮСҮН ТЕКШЕРҮҮГӨ БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕР

**(СТРУКТУРАЛЫК АНАЛИТИКАЛЫК-ЛОГИКАЛЫК ТЕСТТЕР):
ЖАЛПЫДАН ЖЕКЕНИ БӨЛҮП АЛУУ МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР**

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Тексттин бирдиктеринен башкасын алыш таштагыла.

- а) сүйлөм б) абзац в) микротема г) сөз

2. Бул сүйлөмдөрдүн ичинен мүнөзү боюнча башкачасы кайсы?

- а) 1991-жыл.
- б) Жайдын соңку күндөрү.
- в) Август айынын акыры
- г) Байчекейлер жаңыдан ачылып келатыптыр. (г)

3. Үндүүлөрдүн жалты белгилеринин ичинен ашыкчасын белгилегиле.

- а) а, аа, о, oo

- б) ә, әә, у, үү
- в) ө, өө, ү, үү
- г) и, ы (г)

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. Адамдардын сапаттарынын ичинен Ч. Айтматовдун «Ак кеме» повестиндеи Орозкулдин мұнәзү қандай адамдын типтүү сапаты экендигин айырмалап көрсөткүлө.

- а) боорукер, күйүмдүү адам;
- б) жоомарт, колу ачык адам;
- в) кара мұртөз, таши боор адам;
- г) адамгерчиликтуү, сыйчыл адам. (в)

2. Чыгармалардын ичинен А. Осмоновдукунан башкаларын бөлүп көрсөткүлө.

- а) «Ай нурунда кышкы түн»;
- б) «Өзүмдү өзүм»;
- в) «Зарығам»;
- г) «Бөбөккө». (а, в)

3. Булардын ичинен адабий көркөм чыгарманын жанрынан башкасын таап көрсөткүлө.

- а) аңгеме;
- б) жомок;
- в) очерк;
- г) драма.

ОКШОШТУКТАРДЫ ЖЕ АЙЫРМАЧЫЛЫКТЫ БӨЛҮП КӨРСӨТҮҮ МАКСАТЫНДАГЫ ТЕСТТЕР (МАЗМУНДУК АНАЛИТИКАЛЫК-ЛОГИКАЛЫК ТЕСТТЕР)

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1. Бул сүйлөмдөрдүн мазмуну боюнча жалпы белгилеринин ичинен айырмалуусу кайсы?

- а) Сенин атың ким?
- б) Кайсы мектепте окуйсуң?
- в) Мектебиңер кайсы жерде?
- г) Мен кызыкттуу фильм көрдүм. (г)

2. Сүйлөмдөрдөгү буюмдардын ичинен сеники эмесин бөлүп көрсөткүлө.

- а) Бул менин китебим;
- б) Тиги күндөлүк Асандыкы;
- в) Бул дептер да меники;
- г) Мына бул калем сап дағы менин калем сабым. (б)

3. Сырттан кабыл алынган сөздөрдүн ичинен тыбыштык жагынан өзгөртүлүп кабыл алынган сөздөр кайсылар?

- а) бөлкө, панар, соко;
- б) аттестат, тонна, центнер;
- в) гараж, дуб, актив, доклад;
- г) көлөч, бөтөлкө. (а, г)

КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

1. «Манас» эпосундагы Манастын тулпарларынан башкалары кайсы?

- a) Сарала б) Аккула в) Айманбоз г) Телтору (а,г)

2. Жусуп Баласагындын «Кутадгу билиг» поэмасынын каармандарынан башкасын белгиле.

- а) Айтолду б) Акдилмииш в) Күнчыкты г) Ай хан (г)

3. Төмөндөгү каармандардын ичинен бир чыгарманынын башкасы кайсы?

- а) Карапар; б) Абуталип; в) Казанкан; г) Сейде. (г)

СИЗДЕРГЕ-ИЙГИЛИК КААЛАЙМ !